

Національний банк України

ПОГОДЖЕНО

Голова Комітету з питань
сертифікації аудиторів банків

_____ В.Л.Кротюк

від « 15 » грудня 2005 року

Аудиторська палата України

ЗАТВЕРДЖЕНО

рішенням Аудиторської палати
України

від 29 вересня 2005 року №153/6

**Програма
навчання (сукупність знань) для підготовки
сертифікованих аудиторів банків**

Розділ 1. Фінансовий облік в банках

Тема 1. Основи бухгалтерського обліку і фінансової звітності

Регулювання бухгалтерського обліку.

Фінансова звітність.

Загальні вимоги до фінансової звітності.

Баланс.

Звіт про фінансові результати.

Звіт про власний капітал.

Звіт про рух грошових коштів.

Примітки до фінансових звітів, облікові політики і виправлення помилок.

Облік окремих активів, зобов'язань та інструментів капіталу.

Оренда.

Вплив зміни валютних курсів.

Податок на прибуток.

Забезпечення, непередбачені зобов'язання та непередбачені активи.

Фінансові інструменти.

Виплати працівникам.

Консолідована фінансова звітність. Розкриття інформації щодо пов'язаних осіб.

Інвестиції в асоційовані та дочірні компанії.

Спільна діяльність.

Об'єднання бізнесу.

Тема 2. Бухгалтерський облік в банках

План рахунків бухгалтерського обліку банків України.

Особливості бухгалтерського обліку в банках.

Облікова політика в банках.

Облік операцій з Національним банком України.

Облік операцій за рахунками з клієнтами.

Облік міжбанківських операцій.

Облік кредитних операцій.

Облік операцій з цінними паперами.

Облік кредиторської та дебіторської заборгованості.

Облік фінансових та капітальних інвестицій.

Облік операцій в іноземній валюті.

Облік власного капіталу.

Облік доходів та витрат.

Управлінський облік.

Облік позабалансових операцій.

Тема 3. Фінансова звітність банків

Економічна сутність фінансової звітності банків.

Застосування принципів бухгалтерського обліку при складанні фінансової звітності.

Вимоги МСФЗ/МСБО щодо звітності банків.

Законодавчо-нормативне регулювання складання і подання фінансової звітності.

Етапи складання фінансової звітності банку.

Методика складання Звіту про фінансові результати діяльності банку.

Оцінка статей балансу банку та порядок його складання.

Особливості складання Звіту про рух грошових коштів банку.

Розділ 2. Управлінський облік в банках

Тема 1. Планування і контроль в системі управління діяльністю банка

Планування як основа управління діяльністю банку.

Стратегія планування.

Оперативне планування.

Бюджетування в банку.

Контроль виконання бюджетів і аналіз відхилень.

Тема 2. Облік витрат за центрами відповідальності та аналіз їх діяльності

Поняття центру відповідальності. Формування центрів відповідальності в

банках.

Трансферне ціноутворення в банках.

Методичні підходи до оцінки та аналізу діяльності центрів відповідальності.

Методологічні основи складання внутрішньої управлінської звітності банку.

Оцінка ефективності діяльності центрів відповідальності.

Тема 3. Облік витрат та калькулювання банківських продуктів

Види витрат та їх класифікація.

Методи розподілу банківських накладних витрат.

Методичні підходи до калькулювання банківських підходів.

Перспективи використання методу калькулювання на основі діяльності (Activity Based Costing).

Тема 4. Рішення стосовно капітальних інвестицій в банках

Оцінка майбутньої та теперішньої вартості грошових потоків банку.

Оцінка анuitетів.

Рішення стосовно вибору інвестиційних проектів.

Аналіз ризику в процесі прийняття інвестиційних рішень.

Врахування інфляції в оцінці майбутніх доходів від інвестиційних проектів.

Тема 5. Методика внутрішнього управлінського аналізу діяльності банку

Методичні основи CVP – аналізу.

Врахування банківських ризиків в аналізі банківської діяльності.

Аналіз рентабельності банківських продуктів та прибутковості клієнтів.

Використання збалансованої системи показників (BSC) в стратегічному управлінському обліку банків.

Розділ 3. Податки та право

Тема 1. Регуляторне середовище стосовно банків

Необхідність регулювання банківської діяльності та міжнародне регуляторне середовище.

Українське (національне) регуляторне середовище.

Рекомендації Базельського комітету.

Посилення ролі ринкової дисципліни.

Тема 2. Правове середовище

Господарські зобов'язання.

Зобов'язальне право.

Цивільне право.

Господарський кодекс України.

Господарський процесуальний кодекс України.

Закон України „Про зовнішньоекономічну діяльність”.

Закон України “Про господарські товариства”.

Законодавство України про заставу.

Законодавство про захист прав суб'єктів господарювання та споживачів.

Антимонопольне та конкурентне законодавство.

Банкрутство.

Адміністративна відповідальність.

Банківське право.

Закон України ”Про електронний цифровий підпис”.

Тема 3. Оподаткування

Система оподаткування в Україні.

Особливості оподаткування банківської діяльності.

Оподаткування прибутку.

Податок на додану вартість.

Порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами.

Розділ 4. Перевірка банківської діяльності

Тема 1. Регулятивний капітал банку

Економічна сутність пасивів банку. Джерела формування ресурсів.

Аналіз регулятивного капіталу банку.

Аналіз окремих складових регулятивного капіталу.

Тема 2. Аналіз зобов'язань банку

Завдання та загальна схема аналізу зобов'язань банку.

Аналіз динаміки та структури зобов'язань.

Аналіз строкових депозитів.

Аналіз депозитів до запитання.

Аналіз клієнтської бази.

Аналіз використання міжбанківського кредиту у формуванні ресурсів банку.

Аналіз ефективності формування та використання банківських ресурсів.

Тема 3. Аналіз активних операцій банку

Аналіз кредитних операцій банку.

Значення, завдання та інформаційна база аналізу кредитних операцій.

Аналіз масштабів і динаміки кредитних вкладень.

Аналіз оборотності кредитів.

Аналіз погашення виданих кредитів.

Аналіз диверсифікації кредитних вкладень.

Аналіз структури кредитного портфеля.

Оцінка кредитного портфеля банку за ступенем ризику.

Аналіз правильності класифікації кредитного портфеля банку на предмет захищеності від можливих втрат.

Аналіз дохідності та ефективності кредитних операцій.

Аналіз інвестиційних та інших операцій банку з цінними паперами.

Класифікація цінних паперів та основні напрямки банківських операцій з цінними паперами.

Аналіз динаміки та структури операцій з цінними паперами.

Аналіз ефективності операцій з цінними паперами.

Оцінка якості цінних паперів.

Особливості аналізу інвестиційного проекту.

Аналіз з капітальних інвестицій.

Тема 4. Аналіз валютних операцій

Економічна сутність, завдання аналізу та інформаційна база аналізу.

Аналіз масштабів, динаміки та структури валютних операцій.

Аналіз валютної позиції банку.

Особливості аналізу обмінних операцій.

Аналіз ефективності валютних операцій.

Тема 5. Аналіз фінансових результатів діяльності банку

Аналіз доходів банку.

Аналіз динаміки та структури банківських доходів.

Факторний аналіз доходів банку.

Аналіз відносних показників дохідності.

Аналіз витрат банку.

Аналіз структури витрат банку.

Факторний аналіз витрат банку.

Аналіз відносних показників витратності.

Тема 6. Аналіз прибутку і рентабельності банку

Значення та завдання аналізу.

Загальна схема аналізу банківського прибутку.

Аналіз відносних показників в прибутковості (рентабельності) роботи банку.

Тема 7. Аналіз і оцінка фінансового стану банку

Аналіз фінансової стабільності банку.

Аналіз ділової активності.

Аналіз ефективності управління.

Узагальнююча оцінка фінансового стану банку.

Тема 8. Аналіз ліквідності банку

Економічна сутність ліквідності банку та її значення в банківській діяльності.

Фактори, що впливають на рівень ліквідності банку.

Показники оцінки ліквідності, що використовуються банком України.

Міжнародний досвід оцінки ліквідності банків.

Аналіз ресурсної бази та активів банку з позиції ліквідності.

Аналітична оцінка динамічної ліквідності банку.

Тема 9. Аналіз кадрового потенціалу банку

Загальна схема аналізу та його завдання.

Аналіз динаміки та структури кадрового складу банку.

Аналіз якісного складу та рівня кваліфікації кадрів.

Аналіз повноти використання кадрових ресурсів банку.

Аналіз результативності роботи банківського персоналу.

Розділ 5. Операційний менеджмент у банках

Тема 1. Банківські операції

Функції, які виконують банки.

Види банківських операцій та послуг.

Пасивні операції банків.

Активні операції банків.

Інвестиційні операції банків.

Комісійно-посередницькі операції та послуги.

Валютні операції банків.

Інші операції та послуги банків.

Тема 2. Інформаційні системи банку

Управлінські інформаційні системи банку (УІС).
Автоматизація банківської діяльності. Структура УІС банку.
Забезпечуючі підсистеми АБС.
Функціональні підсистеми АБС.
ERP –система.
CRM-система.
Системи управління бізнес-процесами.
Банківські інформаційні технології.
Технологія “клієнт-сервер”.
Технологія “файл-сервер”.
Електронні системи обміну банківськими повідомленнями.
Захист інформаційних систем.
Загрози безпеці АБС.
Основні засоби захисту.
Захист банківської інформації в СЕП.
Загальноприйняті принципи захисту інформації (GAISP).

Тема 3. Банківський менеджмент

Структура та основні напрямки банківського менеджменту.
Організаційна структура банку.
Принципи корпоративного управління.
Органи управління та контролю банку.
Права та обов’язки акціонерів банку.
Спостережна Рада банку.
Виконавчий орган банку.
Вимоги до керівників банків.
Вимоги до осіб, які охоплюються наглядовою діяльністю Національного банку України.
Достовірність оприлюдненої фінансової звітності та її прозорість.

Тема 4. Ризик-менеджмент у банках

Значення економічних ризиків у банківській діяльності.
Класифікація банківських ризиків.
Система оцінки ризиків.
Процес управління банківськими ризиками.
Організаційна структура ризик-менеджменту банку.
Показники та методи оцінювання банківських ризиків.
Методи управління банківськими ризиками.
Моніторинг банківських ризиків.
Сутність кредитного ризику банку.
Управління кредитним ризиком банків.

Сек'юритизація.
Управління ризиком ліквідності.
Стратегії управління ліквідністю банку.
Стратегії збалансованого управління ліквідністю.
Методи оцінки потреби в ліквідності.
Управління активами і пасивами банку.
Геп-менеджмент.
Імунізація балансу банку.
Хеджування ризиків у банку.
Економічна сутність та інструменти хеджування.
Хеджування та спекуляція.
Етапи проведення операцій хеджування в банку.
Принципи та методи обліку операцій з фінансовими деривативами.
Хеджування ризику за допомогою форвардних контрактів.
Хеджування ф'ючерсами відсоткових ставок.
Опціони відсоткових ставок.
Управління валютним ризиком банку.
Визначення валютної позиції.
Форвардні валютні контракти як інструмент хеджування ризику.
Хеджування валютними ф'ючерсами.
Хеджування валютними опціонами.
Управління операційно-технологічним ризиком банку.
Сутність операційно-технологічного ризику банку

Розділ 6. Аудит банків

Тема 1. Стандарти та принципи аудиту стосовно до банків

Регулювання аудиторської діяльності.
Міжнародні стандарти аудиту.
Концептуальні основи міжнародних стандартів аудиту.
Огляд стандартів аудиту.
Внутрішній контроль і аудит.
Система внутрішнього контролю.
Функції внутрішнього контролю.
Внутрішній аудит банку.

Тема 2. Загальна практика аудиту

Оцінка ризиків та система внутрішнього контролю.
Процес оцінки внутрішнього контролю.
Ризики притаманні банківській діяльності.
Оцінка системи внутрішнього аудиту.
Контроль за безпекою (захистом) інформації.

Комп'ютеризовані методи аудиту та використання комп'ютерних технологій в аудиторській практиці.
Особливості проведення аудиту в комп'ютеризованому середовищі.
Середовище інформаційних технологій (ІТ).
Опис комп'ютеризованих методів аудиту.
Приклади аудиторських комп'ютерних програм.
Використання комп'ютерних методів аудиту.
Загальна практика аудиту.
Документування аудиту. Види робочих документів, вимоги до їх змісту, оформлення та зберігання.
Аудиторська вибірка.
Аудиторські докази.
Порядок підготовки загального плану і програми проведення аудита.

Тема 3. Процес аудиту в банках

Функції аудиту.
Регулювання аудиту банків.
Професійна етика аудитора.
Етапи проведення аудиту банків.
Оцінка системи управління ризиками в банку. Програма збору та оцінювання даних.
Оцінка вартості аудита.
Особливості процесів аудиту банків.
Аудит активів банку.
Аудит касових операцій банку.
Аудит кредитних операцій банку.
Аудит операцій банку з цінними паперами.
Аудит доходів банку.
Аудит зобов'язань та власного капіталу банку.
Аудит ліквідності банку.
Аудит розрахункових операцій банку.
Аудит пасивних депозитних операцій банку.
Аудит витрат банку.
Аудит власного капіталу банку, формування та розподілу прибутку.
Аудит резервів.
Аудит резервів, створених під активні операції банку.
Аудит залучених коштів банку.
Аудит операцій з платіжними картками.
Аудит операцій з дорожніми чеками.
Аудит інших банківських послуг.
Аудит основних засобів та нематеріальних активів.
Аудит розрахунків з персоналом банку.
Аудит валютних операцій банку.

Аудит фінансових інструментів.
Аудит банківських гарантій.
Факти виявлення шахрайства. Процедури.

Рекомендована література

Міжнародні нормативні акти

1. Міжнародні стандарти аудиту та положення з міжнародної практики аудиту.
2. Кодекс етики професійних бухгалтерів.
3. Женевська Конвенція 1930 року, якою запроваджено Уніфікований закон про переказні векселі та прості векселі.
4. Женевська Конвенція 1931 року, якою запроваджено Уніфікований закон про чеки.
5. Уніфіковані правила та звичаї МТП для документарних акредитивів (в редакції 1993р.).
6. Професійні стандарти внутрішнього аудиту – Інститут внутрішніх аудиторів США, набрали чинності з 1 січня 2002 .

Закони України

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV.
3. Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991 № 1798-XII.
4. Кодекс України про адміністративні порушення від 07.12.1984 № 8073-X.
5. Закон України "Про банки і банківську діяльність" від 07.12.2000 № 2121-III.
6. Закон України "Про Національний банк України" від 20.05.1999 № 679-XIV.
7. Закон України "Про аудиторську діяльність" від 22.04.1993 № 3125-XII.
8. Закон України "Про цінні папери і фондову біржу" від 18.06.1991 № 1201-XII.
9. Закон України "Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань" від 22.11.1996 № 543/96 ВР.
10. Закон України "Про заставу" від 02.10.1992 № 2654-XII.
11. Закон України "Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні" від 30.10.1996 № 448/96-ВР.
12. Закон України "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг" від 12.07.2001 № 2664-III.

13. Закон України "Про національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні" від 10.12.1997 № 710/97-ВР.
14. Закон України "Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами" від 21.12.2000 № 2181-III.
15. Закон України "Про платіжні системи та переказ грошей в Україні" від 05.04.2001 № 2346-III.
16. Закон України "Про фонд гарантування вкладів фізичних осіб" від 20.09.2001 № 2740-III.
17. Закон України "Про рахункову палату" від 11.07.1996 № 315/96-ВР.
18. Закон України "Про оподаткування прибутку підприємств" від 22.05.1997 № 283/97-ВР.
19. Закон України "Про запобігання та протидію легалізації ("відмиванню") доходів, отриманих злочинним шляхом" від 28.11.2002 № 249-IV.
20. Закон України "Про внесення змін у деякі Закони України з питань запобігання використанню банків та інших фінансових установ з метою легалізації (відмивання) прибутків, отриманих злочинним шляхом" від 06.02.2003 № 485-IV.
21. Закон України "Про іпотеку" від 05.06.2003 № 898-IV.
22. Закон України "Про фінансовий лізинг" від 11.12.2003 № 1381-IV.
23. Закон України "Про обіг векселів в Україні" від 05.04.2001 № 2374-III.
24. Закон України "Про податок з доходів з фізичних осіб" від 22.05.2003 № 889-IV.
25. Закон України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування" від 09.07.2003 № 1058-IV.
26. Закон України "Про оплату праці" від 24.03.1995 № 108/95.
27. Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 16.07.1999 № 996 – XIV (зі змінами і доповненнями).
28. Закон України "Про інформацію" від 02.10.1992 № 2657-XII.
29. Закон України "Про Національну програму інформатизації" від 04.02.1998 № 74/98-ВР.
30. Закон України "Про електронний цифровий підпис" від 22.05.2003 № 852-IV.
31. Закон України "Про електронні документи та електронний документообіг" від 22.05.2003 № 851-IV.
32. Закон України "Про захист інформації в автоматизованих системах" від 05.07.1994 № 80/94-ВР.

Нормативно-правові акти

1. Спільна Постанова Кабінету Міністрів України та Національного банку України "Про Сорок рекомендацій Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF)" від 28.08.2001 № 1124.

2. Постанова Правління Національного банку України “Про схвалення Методичних рекомендацій з питань розроблення банками України програм з метою протидії легалізації (відмиванню) грошей, отриманих злочинним шляхом” від 30.04.2002 № 164.
3. Положення про державну комісію з регулювання ринків фінансових послуг України, затверджене Указом Президента України від 04.04.2003 №292/2003.
4. План рахунків бухгалтерського обліку банків України та Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України, затверджені постановою Правління Національного банку України 17.06.2004 № 280.
5. Положення про організацію бухгалтерського обліку та звітності в банках України, затверджене постановою Правління Національного банку України від 30.12.98 № 566.
6. Правила ведення аналітичного обліку в банках України, затверджені постановою Правління Національного банку України від 16.06.2005 № 221.
7. Інструкція про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України, затверджена постановою Правління Національного банку України від 07.12.2004 № 598.
8. Положення про порядок створення і державної реєстрації банків, відкриття філій, представництв, відділень, затверджене постановою Правління Національного банку України від 31.08.2001 № 375.
9. Положення про порядок видачі банкам банківських ліцензій, письмових дозволів та ліцензій на виконання окремих операцій, затверджене постановою Правління Національного банку України від 17.07.01 № 275.
10. Інструкція про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах, затверджена постановою Правління Національного банку України від 12.11.2003 № 492.
11. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, затверджена постановою Правління Національного банку України від 21.01.2004 № 22.
12. Положення про відкриття та функціонування кореспондентських рахунків банків-резидентів та нерезидентів в іноземній валюті та кореспондентських рахунків банків-нерезидентів у гривнях, затверджене постановою Правління Національного банку України від 26.03.98 № 118.
13. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затверджена постановою Правління Національного банку України від 28.08.2001 № 368.
14. Положення про застосування Національним банком України заходів впливу за порушення банківського законодавства, затверджене постановою Правління Національного банку України від 28.08.2001 №369.

15. Положення про порядок визначення та застосування комплексної рейтингової оцінки комерційних банків за системою CAMEL'S, затверджене постановою Правління Національного банку України від 08.05.2002 № 171.
16. Положення про планування та порядок проведення інспекційних перевірок, затверджене постановою Правління Національного банку України від 17.07.2001 № 276.
17. Положення про порядок формування і використання банками резерву для відшкодування можливих втрат від дебіторської заборгованості, затверджене постановою Правління Національного банку України від 13.12.2002 № 505.
18. Інструкція з бухгалтерського обліку операцій в іноземній валюті та банківських металах у банках України, затверджена постановою Правління Національного банку України від 17.11.2004 № 555.
19. Положення про організацію операційної діяльності в банках України, затверджене постановою Правління Національного банку України від 18.06.2003 № 254.
20. Правила бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України, затверджені постановою Правління Національного банку України від 18.06.2003 № 255 (зі змінами).
21. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.03.99 № 87.
22. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 “Баланс”, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.03.99 № 87.
23. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 “Звіт про фінансові результати”, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.03.99 № 87.
24. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 “Звіт про рух грошових коштів”, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.03.99 № 87.
25. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 5 “Звіт про власний капітал”, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.03.99 № 87.
26. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6 “Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах”, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 28.05.99 № 137.
27. Положення про формування коригуючих проводок, що здійснюються банками України, затверджене постановою Правління Національного банку України від 09.10.2001 №427.
28. Правила організації статистичної звітності, що подається до Національного банку України, затверджені постановою Правління Національного банку України від 19.03.2003 № 124.
29. Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами, затверджене

- постановою Правління Національного банку України від 03.12.2003 № 516.
30. Інструкція з бухгалтерського обліку кредитних, вкладних (деPOSITИТНИХ) операцій та формування і використання резервів під кредитні ризики в банках України, затверджена постановою Правління Національного банку України від 15.09.2004 № 435.
 31. Інструкція про касові операції в банках України, затверджена постановою Правління Національного банку України від 14.08.2003 №337.
 32. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, затверджене постановою Правління Національного банку України від 15.12.2004 № 637.
 33. Положення про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями комерційних банків, затверджене постановою Правління Національного банку України від 06.07.2000 № 279.
 34. Інструкція з бухгалтерського обліку операцій з цінними паперами в банках України, затверджена постановою Правління Національного банку України від 03.10.2005 № 358 (набирає чинності з 01.01.2006).
 35. Положення про порядок визначення справедливої вартості та зменшення корисності цінних паперів, затверджене постановою Правління Національного банку України від 17.12.03 № 561.
 36. Положення про порядок здійснення банками операцій з векселями в національній валюті на території України, затверджене постановою Правління Національного банку України від 16.12.02 № 508.
 37. Інструкція бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів комерційних банків України, затверджена постановою Правління Національного банку України від 11.12.2000 № 475.
 38. Інструкція про переміщення валюти України, іноземної валюти, банківських металів, платіжних документів, інших банківських документів і платіжних карток через митний кордон України, затверджена постановою Правління Національного банку України від 12.07.2000 № 283.
 39. Положення про організацію внутрішнього аудиту в комерційних банках України, затверджене постановою Правління Національного банку України від 20.03.98 № 114.
 40. Методичні вказівки з інспектування банків “Система оцінки ризиків”, схвалені постановою Правління Національного банку України від 15.03.2004 № 104.
 41. Методичні рекомендації щодо взаємодії між інспекторами з банківського нагляду Національного банку України та зовнішніми аудиторами банків, схвалені постановою Правління Національного банку України від 29.04.2004 № 191.

42. Кодекс професійної етики внутрішніх аудиторів банківських установ, схвалений постановою Правління Національного банку України від 12.12.2003 № 50.
43. Методичні рекомендації щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України схвалені постановою Правління Національного банку України від 02.08.2004 № 361.

Монографії та підручники

1. Аудит банков: Учебное пособие/ под. ред. Г.Н. Белоглазовой и др., М., Финансы и статистика, 2001-352с.
2. Губенко С.М., Мозгова О.П. Посібник для внутрішніх аудиторів банківських установ України, Харків, "Штрих", 2000, - 359с.
3. Кіреєв О.І. та інші. Внутрішній аудит у комерційному банку, К.КНТЕУ, 2001-290с.
4. Костырко Л.А. Банковский аудит: Учебное пособие, Луганск, ВУГУ, 1998-220с.
5. Молотков О.В. Внутренний аудит банка и пути его совершенствования, М., 1998, - 170 с.
6. Мумінова-Савина Г.Г. та інші. Тим, хто не нехтує законом. Контроль, ревізія та аудит у комерційних банках України, К., "Факт", 2001-228с.
7. Савченко В.Я. Аудит: Навчальний посібник, К., КНЕУ, 2000, - 322с.
8. Суйц В.П. и др. Аудит: общий, банковский, страховой: Учебник для вузов, М., ИНФРА-М, 2000,-556с.
9. Івахненко С.В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту: Навч.посіб. – К.: Знання-Прес, 2003. – 349 с.
10. Міжнародні стандарти аудиту, надання впевненості та етики. Видання 2004 року. – К.: Фенікс, 2004 – 1025 с.
11. Єрємїна Н. В. Банківські інформаційні системи: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2000. - 220 с.
12. Компьютеризация банковской деятельности / Под ред. Г. А. Титоренко. — М.: Финстатинформ, 1997. - 304 с.
13. Кравчук Г. Т., Шевчук Т. В., Коновал У. М. Інформаційні системи і технології в банківській сфері: Навчальний посібник. — Львів: Львівський банківський інститут НБУ, 2002. - 135 с.
14. Методи захисту банківської інформації: Навч. посібник / В. К. Задірака, О. С. Олексюк, М. О. Недашковський. — К.: Вища школа, 1999. — 261 с.
15. Рогач І. Ф., Сендзюк М. А., Антонюк В. А. Інформаційні системи у фінансово-кредитних установах: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 1999. — 216с.
16. Ситник В.Ф. та ін. Основи інформаційних систем: Навч.посібник. – Вид.2-ге, перероб. і доп. / За ред. В.Ф. Ситника. – К.: КНЕУ, 2001. – 420с.
17. Терещенко Л.О., Матієнко-Зубенко І.І. Інформаційні системи і технології в обліку: Навч.посіб. – К.: КНЕУ, 2004 – 187с.

18. С.Ф. Голов, В.М. Костюченко. Бухгалтерський облік та фінансова звітність за міжнародними стандартами. К.: "Лібра", Київ. 2004 – 878 с.
19. Бухгалтерський і фінансовий облік в Україні за ред. С.Ф, Голова. – Дніпропетровськ, ТОВ "Баланс Клуб", 2001 – 832с.
20. Бухгалтерський фінансовий облік/ за редакцією проф. Ф.Ф. Бутиця. – 5-те вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП "Рута", 2003. – 726с.
21. Гвелесиани Т.В. МСФО: Применение в кредитних организациях – 2004. – М.: БДЦ – пресс, 2004. – 391 с.
22. Грюнинг Х, Ван, Корн М. Международные стандарты финансовой отчетности. Практическое руководство. На рус. и англ. яз. 2-е узд., испр. и доп. – М.: Весь мир, 2003. – 336 с.
23. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С. Фінансовий словник. – 4-те вид., випр та доп. – К.:Т-во "Знання", КОО; Л.:Вид-во Львів. Банк. Ін-ту НБУ. – 566 с.
24. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку 2000/ Перекл. з англ. за ред. С.Ф. Голова./ - К.: Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2000. – 1272с.
25. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку 2001: зміни та доповнення/ Переклад з англ. за ред. С.Ф. Голова. – Київ, ФПБАУ, 2001.
26. Трансформація фінансової звітності українських підприємств у фінансову звітність за МСБО: методичні рекомендації/ за редакцією С.Ф. Голова. – Вінниця: Консоль, 2003. – 362с.
27. Пархоменко В.М. Бухгалтерський облік в Україні. Нормативи. Коментарі. Ч.7. – Луганськ, "Футура" ДСД "Лугань", 2002. – 512с.
28. Кіндрацька Л., Бухгалтерський облік в банках України, - К.: 2001.
29. Добровський В., Управлінський облік. - К.: "КНЕУ", 2003.
30. Васюренко О., Банківський менеджмент. - К.: 2001.
31. Примостка Л., Фінансовий менеджмент в банках. - К.: КНЕУ, 2004.
32. Голов С., Управлінський облік. - К.: "Лібра", 2003.
33. Чистов С., Державне регулювання економіки. - К.: КНЕУ.
34. Конопатська Л., Раєвський К., Банківський нагляд. - К.: 2003.
35. Пушкар М. Фінансовий облік. - Тернопіль, 2004.